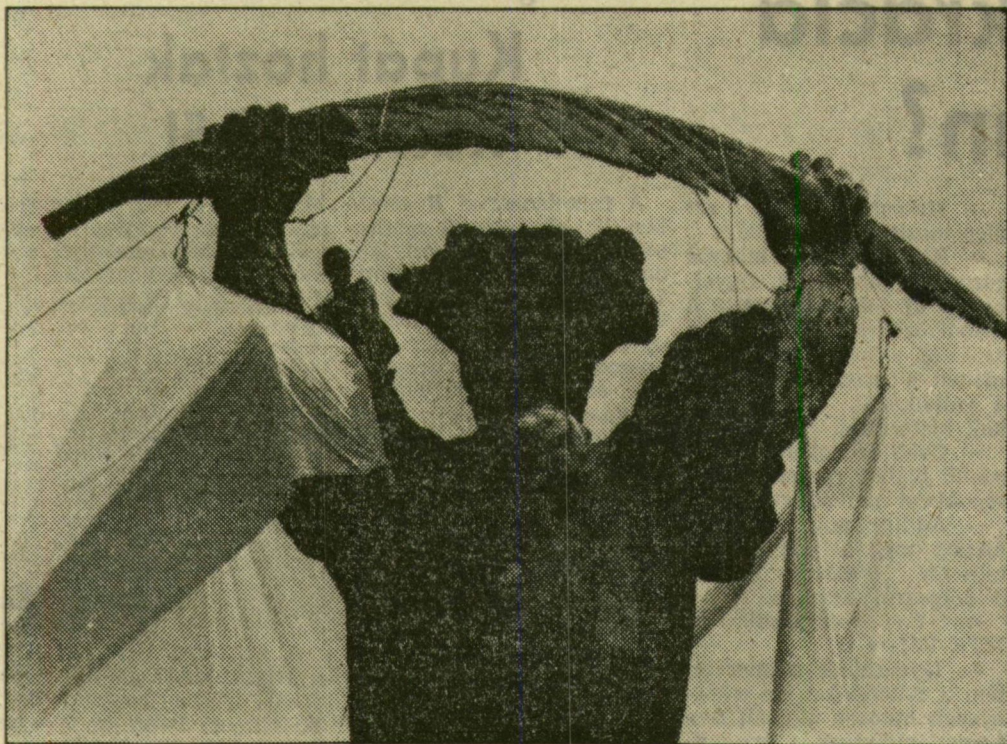

„FELAVATJÁK” A SZABADSÁG-SZOBROT. a Deák Krisztina rendezésében készülő „Eszter könyve” című filmben — amely a felszabadulást követő években játszódik — felidézük a Gellért-hegyi Szabadság-szobor felavatásának pillanatait. Felvételünk a forgatáson készült. Elhelyezik a leplet a szobron

Utazás Reimsbe — Bécsben

A Bécsi Állami Operaházban május végén újították fel az *Il viaggio a Reims* című Rossini-operát. A mű nálunk szinte teljesen ismeretlen — nagy kár! Az első felvonás Rossini legszelembesebb zenéi közé tartozik (egy részét később az *Ory grófjába* mentette át), a *Sevillai borbély* vagy az *Olasz nő Algirban* méltó párja. A második felvonás kissé sápadtabb, de ennek oka a librettó — a kompozíció ad hoc készült. X. Károly 1825-ös reimsi koronázására. Szereplői — többek közt párizsi

grófnő, francia generális, német báró és zenebarát, spanyol admirális, orosz tábornok és római költő — erre az ünnepi eseményre utaznak, de megrekednek Plombières-ben. Soványka a cselekmény (szerelem, féltékenység, intrika), ám a népek közti megértés hirdetésére cseng ki.

Rendező legyen a talpán, aki — dacára a gyönyörű muzsikának — végig le tudja kötni a néző figyelmét. Luca Ronconi az. Anakronisztikus-e egy, a XIX. században játszódó darabban

tévékamerák és mozivásznak felállítása a színpadon? Indokolt-e, hogy a szereplők fordokádában betolva érkezzenek? Nem tudom. Tény, hogy az igényes bécsi közönség az előadás alatt hangosan derült, sőt, közbe tapsolt. A szereposztás elsőrendű — ismert, befutott, nagy nevek (Valentini-Terrani, Ramey, Raimondi, Dara) mellett karrierjük kezdetén álló fiatalok is felléptek — biztos vagyok abban, hogy Cecilia Gasdia, Lella Cuberli vagy William Matteuzzi hamarosan világsztár lesz. A produkció lelke, mozgatórugója, fő hajtóereje persze a főzeneigazgató, Claudio Abbado. Abbádót szeretik a bécsiek. Betanító képessége, munkabírása, ritmikus, pregnáns, feszes előadásmódja évtizedek óta ismert és becsült. De Abbado — és ezt az Olasz nő Algirban előadása szintén bizonyította az elmúlt évadban — az utóbbi időben ritka adományra tett szert: megtanult mosolyogni.

Egy bécsi operaelőadásról írva, lehetetlen említés nélkül hagyni a Bécsi Állami Operaház intézményét. Az OPERA — így, csupa nagybetűvel, hiszen minden bécsi számára a város egyik szimbóluma — a világ legjobb operazenekarával, a Bécsi Filharmonikusokkal dicsekedhet. S rendkívül demokratikus a közönség számára is: 15–20 schillinges állóhelyekért a legnagyobbakat lehet látni-hallani (e sorok írójának felejthetetlen élményt jelentett Plácido Domingo Otellója — persze Pavarotti, Marton, Bruson, vagy mások épp így rendszeres vendégek).

Talán egyszer Magyarországon is hallhatjuk ezt a Rossini-operát, hiszen Philipp Gossett szerint „a Reimsi utazás újrafelfedezése egy autentikus mesterművet adott vissza a zenei világnak”.

Heiner Lajos

Szabad Sajtóház

Ülök a taxiban, diszkózik a Danubius, cicereg a cébé, beszél a központos: — Uram, a Szabad sajtó utcába kérek egy kocsit!

Alsóvároson fuvarozók előnyben, gondolom, amikor újra szól a diszpécserhölgy: — Elnézést kérek, nem Szabad sajtó utca, hanem Sajtóház.

Hangos nevetés az éterben, aztan egy férfihang: — Egyeske, mentem a szabad Sajtóházba!

A taxisorok már tudnak valamit...

D. I.

Új látóhatár

Nemzedékeket úgy nevelték, hála az ötvenes-hatvanas évtizedek szellemének, hogy igyekeztek bennünket megintani elődeink eszméinek gyűlöletére. Ennek egyik előfeltétele volt az értetlenség azok tartalmával szemben, hiszen csak így lehetett kellően elítélni. Magyarországon kívül nincs élet, szült az intelem, nekünk ebből azt a nacionalizmust kellett gyűlölni, amely csak úgy süttött e néhány szóból. Nem arra tanítottak, hogy itt éljed, halnod kell, ellenkezőleg, arra, hogy ebben a versorban is ott a nacionalizmus átkozott metyege. Majd egyszer, nyugodtabb időkben, arról is érdemes, sőt szükséges lenne szót érteni, mi a rossz és mi a természetes egy kis nép nacionalizmusában, aki ezredéve folyvást megmaradásáért küzd. Hiszen amíg nekünk csak anyanyelvünk használata is diadalmas, csak nemzeti kultúránk életben maradása is győzelem, addig ezt — tesszem — az angolok nem is értik. Hemingway írta, hogy az első háború után az amerikaiaknak alig lehetett megmagyarázni, hogy azért, mert Csehszlovákia, meg Magyarország is Európában van, ez még nem olyan, mint hogy Texas és Nevada is államok az USA-ban. Eméért a bolcsesség sötétjében tán nem is olyan nagy titok, hogyan s miért döntöttek Trianonban. S ha nem lenne olyan elkésztető, akár azt is mondhatnám, mulatságos megfigyelni, miként követtek valami hasonló szellemű nemzetietlen, hazaszeretet-romboló politikát a két háború között, s más előjellel utána is. Magvas vagy mély elvi viták helyett érdemesebb a gyereket megkérdezni — már ahol van —, ugyan mit tanítottak neki eme mellékes tantárgyból? Például arra vonatkozóan, hogy ha elmegy tőlünk, s más nép országában ver tanyát, kevesebben leszünk nélküle. Pedig kicsinek, fogzó kis embercsapatnak lenni nem jó ebben a mai világban, mert úgy könnyen elsodornak, elnyomnak, letörölnek. Vigasz, de ha ezt nézem, történelmünk évszázadok óta helyben járás a túlélésért. Amiként az újabban idézhető, emlithető hazánkfia, Konrád György fogalmazott: egy kis népnek nem megélni kell a történelmet, túlélni is elég kereszt.

Most mindenki az írásbeli érettségi tételek botrányát említi, ha az érettségi szóba jön, pedig legalább ennyire botrá-

nyos, ami a történelemtanítás, helyesebben nem tanítás nyomán bekövetkezett. Ugyan mit mondjon a gyerek, ami a tankönyvben van, amit az újság ír, netán hallgasson a tanárnőre, aki viszont hasonló képességek terméke... Nem álom ki, hogy megjegyezzem, történik ez egy történész akadémikus művelődési miniszter országglása után, akit szintén föl-vált most egy újabb történész. Tartok tőle, hogy ama fényesség Európa-házba áhított bebocsátásunk ilyen apróságon múlik.

Akiket megvetéssel sújtottunk, már a néphatalom nevében természetesen, azok a hazaáruló disszidensek. Ők azok, akiket most viszont fölfedezünk. Legújabbban az *Új Látóhatár* című münheci folyóiratot. Csupán nem idevalósi, tehát nem kelet-közép-európai VSZ-tagállam lakójának mondanám, ha kérdeznék, hogy még ez év tavaszán is papírok közé bújtatva hozta az idei első számot Hegyeshalom éber őrei elől egy külföldet járt ismerős. Most pedig tessék, bemegyek a Püski-könyvesboltba Szegeden, és pottom százegynéhány forint lefizetése után az enyém az *Új Látóhatár* hazai kiadása. Mellesleg mondván, nem sokallom az árát, megadtam volna érte korábban is, ha lehetett volna. Odakint egy szám különben is 15 DM, tehát enyhén szólva, jó a forint átválthatósága.

Ez a most nálunk kapható — remélhetően csak első fecske — szám válogatást közöl a folyóirat első negyven évének terméséből. Ők írták így, hogy első 40 év, bizakodásukat is kifejezve, talán büszkélkedve is. Ha meggondolom, van mire büszkélkedniük a szerkesztőknek — Borbándi Gyula, Molnár József, Sztárai Zoltán —, hiszen hetvenedik életévükben is, ott, a messzi idegenben is, magyarok maradtak, mi több, beírták nevüket munkásságukkal nemzeti kultúránk évkönyveibe. Köszönet érte. Már hogy mikor fogjuk elolvasni e négy évtized termését? Ha tesszük is valaha, utólag tesszük, hiszen a világban szétszórta magyarok nem közlekedtek szellemiségükben velünk, óhazaiakkal. Most bezzeg lesz/lenne mit pótolni. Vajon összeforranak-e még a széttépett szárnytollak, lehet-e velük még repülni?

Tráser László

Önálló kulturális és tudományos magazin

Erdélyi Tükör által — világosabban

Kicsit félve írom le: a legújabb magyar sajtótérmet tartom a kezembben. A félelem oka: óráról órára frissebbnél frissebb újságok, folyóiratok jelennek meg az országban. S lehet, mire e sorok az olvasó szemé elé kerülnek, már nem igaz a bevezető mondat. Nézzük hát inkább az Erdélyi Tükör belső képét — remélvén, hogy sokkal tartalmasabb értéket képvisel, mint amilyen az újdonság ténye.

A szerzők nevének olvas-tán szembeütő három kategória: Erdélyben alkotó (Kányádi Sándor), onnan áttelepült — s itt a pontosítás kedvéért meg kell állni. Hisz akinek nevét példaként hozom — Felcsiki Máté Gerzson —, maga írja: „a Marosban a Tiszáig árral úsztam”. Hát ilyen az „áttelepültek” kategóriája. S a harmadik csoport, az Erdéllyel, az erdélyi emberrel szimpatizálók, a sorukat közös magyar sorsként megélt itthoni alkotók.

A negyedévenként megjelentetett szándékozott folyóirat, az Erdélyi Tükör alcímében ez áll: önálló kulturális és tudományos magazin. Kiadója az Erdélyi Magyar Kulturális és Köznevelési Kör. Szerkesztik: Debrecenben. A tegnapi bemutató sajtótájékoztatót Bajkó Mátyás főszerkesztő (a Kosuth Lajos Tudományegyetem docense) úgy nyilatkozott: a kulturális tartalomhoz azért párosítják a tudományt, mert az Erdélyben megjelent publikációk nem

A szerkesztők a közvetlen politikai kérdéseket kerülni akarják, ám ez nem jelenti azt, hogy véletlen lenne a magazin címe, s hogy ne akarnának tükröt tartani erdélyieknek itt és ott egyaránt. Nem véletlen tehát, hogy sorozatot indítanak a halálra ítélt falvakról, közzé adva azok földrajzi, történelmi jellemzőit. Az első a sorban: Apáczta. És Csere Jánosunkra gondolva ebből már azt is láthatjuk: az abécé is kezdődhet a dolgok közepén.

A lap nyomdai költségeit egyelőre a Debrecenben található (városi, megyei) tanácsok biztosítják, (bár szeretnék bevonni a menekült, úgyben illetékes kelet-magyarországi többi tanácsot is) a szerkesztőbizottság tagjai társadalmi tevékenységnek fogják föl munkájukat.

„Uram könyörülj lelke-men, akit otthagytam Erdélyben.” olvasom a már idézett Felcsiki-vers követ-mányt, mert az Erdélyben megjelent publikációk nem

Balogh Tamás

Húszéves a Szegedi Szimfonikus Zenekar

Ünnepélyes évadzáró — Szeged-érem a régi és az új művészeti vezetőnek

rádió- és hanglemezfelvétel, Mozart, Puccini, Donizetti, Verdi operáinak bemutatása fűződik a nevéhez. 1975-től '83-ig vezette a zenekart, egyszersmind a város főzenetigazgatója volt. Ugyan-ezeket a posztokat — és a felelősséget — '83-ban Oberfrank Géza vállalta magára. Az Oberfrank-korszak; kemény műhelymunka, erős koncentráció, következetesség; az eredmény: európai színvonalú operaelőadások (A türelmes Szókratész, Nyugat lánya, Várnász, Othello, Macbeth, A bolygó hollandi, Don Giovanni), számos nagyszerű koncert az újjászervezett zenebarátok körásával (Vaszy Viktor Kórus), hazai és külföldi vendégkarmesterekkel, sikeres nyugat-európai turnék — kitüntetések, díjak. Az új szezonról ismét Pál Tamás a művészeti vezető.

Néhány érdekesebb adat a zenekarról: a két évtized alatt 1861 operaelőadást játszottak (164-et külföldön), 647 koncertet adtak; évente átlagosan 121-szer léptek a közönség elé.

Mindezt Szelezsán István zenekari titkár mondta el a tegnapi esti ünnepélyes évadzárón, amit vacsorával kötöttek egybe a Hági étterm-

ben, s amelyre meghívták a zenekar valamennyi alapító-tagját is. Íme a névsoruk: Albach Henriett, Arkus József, Barnácz Istvánné, Bácskai József, Bárkányi Pál, Bellényi Béláné, Bodvai Károly, Erdei Károly, Gajdó Sándor, Grimm Mihály, Gvizd Lajos, Juhász Józsefné, Kádár Pál, Király István, Király Istvánné, Kovács János, Lajos István, Látó Ferenc, Masa Ferenc, Meszlényi László, Molnár Miklós, Nagy Imréné, Román Zoltán, Simon István, Szentjóbfi Miklósné, Török János, Török Jánosné.

Oberfrank Géza a most zárult évad művészeti értékelését adta, Pál Tamás a következő szezon terveit sorolta; Csonka István, Szeged tanácselnöke kitüntetésekkel adta át: Kiváló Munkáért kitüntetésben részesült Bódi Béla, Fülöp Istvánné, Lajos István. Szocialista Kultúraért elismerést kapott: Lass Zoltán, Szelezsán István, Szöllősy József, Török Jánosné, Grimm Mihály. Miniszteri Dicséret kitüntetését vehetett át Fodor Gábor és Kádár Jolán. Szeged-érmet kapott a zenekar, valamint a búcsúzó és az újonnan kinevezett művészeti vezető.

S. E.